

СУТНІСТЬ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

THE ESSENCE OF METHODS OF MANAGEMENT OF PUBLIC RAIL TRANSPORT IN UKRAINE

Зайкіна Г.М., к.е.н., докторант

Науково-дослідний інститут публічного права

Актуальність статті полягає в тому, що Україна має досить розвинену залізничну мережу, яка забезпечує транспортування товарів та пасажирів в межах країни та за її межами. Проте, для підвищення ефективності та конкурентоспроможності залізничного транспорту необхідні нові методи управління. Управління залізничним транспортом вимагає різноманітних знань та навичок, а також використання сучасних технологій. Проте, на сьогоднішній день в Україні існують деякі проблеми управління залізничним транспортом, зокрема, затримки поїздів, низька швидкість руху, неефективне використання ресурсів тощо. Для забезпечення розвитку залізничного транспорту в Україні необхідно підвищувати ефективність його управління. Це можливо досягнути шляхом застосування новітніх методів управління, які дозволять знизити витрати на управління та забезпечити високу якість транспортування товарів та пасажирів. Мета статті полягає в тому, щоб на основі теоретичних засад фінансового та адміністративного права, норм чинного законодавства та практики діяльності органів виконавчої влади, розкрити сутність методів управління залізничним транспортом загального користування в Україні. У статті визначено, що методи управління – це система способів та прийомів, що використовуються для планування, координації, контролю та оцінки діяльності підприємств та інших організацій з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей. Вони можуть бути розроблені на основі наукових досліджень та практичного досвіду і мають різноманітні форми, які варіюються в залежності від галузі, розміру та типу організації. Сформовано основні ознаки методів управління, якими є: системний підхід: методи управління базуються на розумінні організації як системи, яка складається з різних елементів, що взаємодіють між собою; цілеспрямованість: методи управління спрямовані на досягнення певних цілей, які можуть бути стратегічними або тактичними; ефективність: методи управління повинні забезпечувати ефективну роботу організації та досягнення її цілей; система контролю та оцінки: методи управління повинні забезпечувати систему контролю та оцінки діяльності організації для забезпечення її ефективності. 5) розвиток: методи управління повинні бути гнучкими та змінюватися відповідно до потреб організації та змін в її оточенні.

Ключові слова: акціонерне товариство, адміністративні процедури, адміністрація, бюджет, залізничний транспорт, кредитування, методи адміністративної діяльності, стандарти, фінансовий контроль, фінансово-правові відносини, форми адміністративної діяльності.

The relevance of the article lies in the fact that Ukraine has a fairly developed railway network that provides transportation of goods and passengers within the country and beyond. However, new management methods are needed to increase the efficiency and competitiveness of railway transport. Management of railway transport requires various knowledge and skills, as well as the use of modern technologies. However, to date, there are some problems of rail transport management in Ukraine, in particular, train delays, low speed, inefficient use of resources, etc. To ensure the development of railway transport in Ukraine, it is necessary to increase the efficiency of its management. This can be achieved by applying the latest management methods, which will reduce management costs and ensure high-quality transportation of goods and passengers. The purpose of the article is to reveal the essence of the methods of managing public railway transport in Ukraine, based on the theoretical foundations of financial and administrative law, the norms of current legislation and the practice of executive authorities. The article defines that management methods are a system of methods and techniques used to plan, coordinate, control and evaluate the activities of enterprises and other organizations in order to achieve strategic and tactical goals. They can be developed on the basis of scientific research and practical experience and take a variety of forms that vary according to the industry, size and type of organization. The main characteristics of management methods have been formed, which are: system approach: management methods are based on understanding the organization as a system consisting of various elements that interact with each other; purposefulness: management methods are aimed at achieving certain goals, which can be strategic or tactical; efficiency: management methods should ensure the efficient operation of the organization and the achievement of its goals; system of control and evaluation: management methods should provide a system of control and evaluation of the organization's activities to ensure its effectiveness; development: management methods must be flexible and change according to the needs of the organization and changes in its environment.

Key words: joint stock company, administrative procedures, administration, budget, railway transport, lending, methods of administrative activity, standards, financial control, financial and legal relations, forms of administrative activity.

Актуальність теми. Досліджувана тема є актуальною, оскільки Україна має досить розвинену залізничну мережу, яка забезпечує транспортування товарів та пасажирів в межах країни та за її межами. Проте, для підвищення ефективності та конкурентоспроможності залізничного транспорту необхідні нові методи управління. Управління залізничним транспортом вимагає різноманітних знань та навичок, а також використання сучасних технологій. Проте, на сьогоднішній день в Україні існують деякі проблеми управління залізничним транспортом, зокрема, затримки поїздів, низька швидкість руху, неефективне використання ресурсів тощо. Для забезпечення розвитку залізничного транспорту в Україні необхідно підвищувати ефективність його управління. Це можливо досягнути шляхом застосування новітніх методів управління, які дозволять знизити витрати на управління та забезпечити високу якість транспортування товарів та пасажирів.

Огляд останніх досліджень. Правові питання функціонування та адміністрування залізничного транспорту

в Україні розкривали у своїх роботах такі вчені як І. Аксьонов, В. Бабич, Ю. Бараш, І. Булгакова, О. Дейнека, Е. Деркач, В. Дикань, Н. Колеснікова, А. Міщенко, Л. Позднякова, Р. Прокоп'єв, І. Рудяга, Д. Тимоха, та інші.

Однак, в аспекті функціонування залізничного транспорту в Україні важливий симбіоз адміністративного та фінансового права, що ускладнює цю тематику та зумовлює необхідність наукових досліджень.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теоретичних засад фінансового та адміністративного права, норм чинного законодавства та практики діяльності органів виконавчої влади, розкрити сутність методів управління залізничним транспортом загального користування в Україні.

Виклад основних положень. Недосконалість управління підприємствами, невідповідність його вимогам ринкової економіки та різке зниження потенціалу управління викликають необхідність пошуку нових методів управління, які б дозволяли здійснювати ефективне управління бізнес-процесами. Особлива роль методів управління

полягає у тому, щоб створити умови для чіткої організації процесу управління, використання сучасної техніки і прогресивної технології організації праці і виробництва, забезпечити їх максимальну ефективність при досягненні поставленої мети [6].

Досліджуючи методи забезпечення управління залізничним транспортом загального користування в Україні, вважаємо перш за все розкрити такі правові категорії, як «метод» та «управління».

Так, відповідно до Академічного тлумачного словника, під терміном «метод» розуміють спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя або ж прийом чи систему прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо) [1]. В свою чергу під терміном «управління» розуміється дія за значенням або ж адміністративна установа чи відділ якоїсь установи, організації, що відає певною галуззю господарської, наукової, військової і т. ін. діяльності [2].

Білолов Р.І. зазначив, що управління – це складний та динамічний керований процес, який здійснюється людьми для досягнення поставленої мети. Після того як встановлено цілі управління, необхідно знайти найбільш ефективні шляхи та методи їх досягнення, тому виникає потреба застосування арсеналу засобів, що забезпечують досягнення цілей управління, тобто методів управління [5].

Система методів управління покликана забезпечити високу ефективність діяльності колективів, їх злагоджену роботу, сприяти максимальній мобілізації творчої активності кожного члена. Методи є важливим елементом процесу управління та служать цілям практичного управління. Наявність прогресивних методів управління та їх вміле системне використання є передумовами ефективності управління та господарських процесів [3, с. 107]. Колпаков В. у своїй праці зазначає, що методи управління – це заходи, способи, прийоми, які дають змогу упорядкувати в менеджменті цілеспрямованість та ефективність діяльності підприємства [4, с. 77]. Методи управління визначають як способи або системи способів, що застосовуються в публічному управлінні для вирішення завдань і досягнення цілей та розробляються на основі знання принципів і законів його функціонування й розвитку [7].

Автори підручника про державне управління, зазначають, що методи у широкому філософському розумінні визначаються як способи досягнення цілей, певним чином упорядкована діяльність, як інструменти (прийоми) приведення в дію об'єктивних закономірностей співіснування явищ, способів їх використання. Методи являють собою важливу складову процесу державного управління. Наявність прогресивних методів та їх вміле використання є передумовою ефективності державного управління. Особлива роль методів управління полягає в тому, щоб створити умови для чіткої організації процесу державного управління, використання сучасної техніки і прогресивних технологій для організації управлінського процесу, забезпечити його максимальну ефективність. Методи проявляються у формах управління, через взаємодію суб'єктів та об'єктів управління, через зв'язки між ними. Існує безпосередній зв'язок методів державного управління з державно-владними повноваженнями, що відповідають функціям державного управління [9]. На думку авторів, методи державного управління – складна система засобів, інструментів і прийомів, які якісно різняться. У процесі їх класифікації необхідно виходити з того, що таке складне явище не може базуватися лише на якомусь одному критерії. Тільки сукупність класифікаційних засад дасть змогу всебічно, на науковій основі скласти уявлення про методи як наукову категорію та інструмент практичного управління. Та чи інша класифікація методів державного управління може мати наукову і практичну цінність, якщо вироблені не тільки

чіткі критерії їх розподілу, але й подано чіткий аналіз змісту, структури і форми вираження кожної групи методів управління і на цій основі вироблено теоретико-методологічне, сутнісне розуміння характеру управлінського впливу, достатньо точно визначені шляхи їх удосконалення [9].

Деякі вчені вважають, що найбільш характерними рисами для методів управління є наступні: 1) способи впливу виконавчого органу (посадової особи) на підпорядкований йому орган та громадян; 2) вираження державного публічного інтересу, керівної ролі держави; 3) способи досягнення мети; 4) способи організації, прийому здійснення функцій, що виникають в процесі здійснення спільної діяльності; 5) способи реалізації компетенції [8, с. 146–147].

Таким чином, методи управління – це система способів та прийомів, що використовуються для планування, координації, контролю та оцінки діяльності підприємств та інших організацій з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей. Вони можуть бути розроблені на основі наукових досліджень та практичного досвіду і мають різноманітні форми, які варіюються в залежності від галузі, розміру та типу організації.

На нашу думку, основними ознаками методів управління є: 1) Системний підхід: методи управління базуються на розумінні організації як системи, яка складається з різних елементів, що взаємодіють між собою. 2) Цілеспрямованість: методи управління спрямовані на досягнення певних цілей, які можуть бути стратегічними або тактичними. 3) Ефективність: методи управління повинні забезпечувати ефективну роботу організації та досягнення її цілей. 4) Система контролю та оцінки: методи управління повинні забезпечувати систему контролю та оцінки діяльності організації для забезпечення її ефективності. 5) Розвиток: методи управління повинні бути гнучкими та змінюватися відповідно до потреб організації та змін в її оточенні.

Аналізуючи позиції науковців та норми чинного законодавства, можна дійти висновку, що методи управління залізничним транспортом загального користування в Україні – це система організаційно-технічних, наукових та методологічних заходів, які спрямовані на забезпечення ефективності та безпеки функціонування залізничного транспорту загального користування в Україні.

Що стосується класифікації методів управління залізничним транспортом загального користування в Україні, на нашу думку, можна сформувати таку класифікацію, зокрема: 1) За ступенем централізації: а) централізовані методи управління, які передбачають, що всі рішення з різних аспектів діяльності залізничного транспорту приймаються централізовано на вищому рівні; б) децентралізовані методи управління, які передбачають розподіл повноважень та відповідальності між різними рівнями управління залізничним транспортом (наприклад, місцеві управління залізницями). 2) За обсягом застосування: а) комплексні методи управління, які передбачають використання кількох методів управління залізничним транспортом одночасно; б) спеціалізовані методи управління, які передбачають застосування лише одного або декількох методів управління залізничним транспортом. 3) За напрямком застосування: а) економічні методи управління, які передбачають використання економічних інструментів (наприклад, оптимізація витрат та доходів); б) організаційні методи управління, які передбачають впровадження змін у структурі та організації роботи залізниці (наприклад, реорганізація підрозділів, зміна системи управління). 4) За методом планування: а) довгострокове планування, яке передбачає формування стратегії розвитку залізниці на довгі періоди часу; б) короткострокове планування, яке передбачає формування планів на більш короткі періоди. 5) За методом контролю та аналізу:

а) методи контролю за виконанням планів та реалізацією стратегії розвитку залізниці; б) методи аналізу діяльності залізниці з метою виявлення проблем та недоліків, які необхідно вирішувати.

Вважаємо, що класифікація методів управління залізничним транспортом загального користування в Україні може бути доповнена також й іншими пунктами, залежно від потреб і конкретних життєвих умов застосування таких методів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973. С. 692. URL: <http://sum.in.ua/s/metod>
2. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979. С. 468. URL: <http://sum.in.ua/s/upravlinnja>
3. Покропивний С., Колот В. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: підручник. Київ, 2009. 352 с.
4. Колпаков В. Методи управління: навч. посібник. Київ, 2007. 158 с.
5. Біловол Р.І. Системний підхід до формування методів управління підприємством. Економіка і суспільство. Випуск № 15. 2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/34.pdf
6. Лутковська С.М. Теоретико-методологічні засади ефективного управління підприємством. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/80.pdf
7. Публічне управління: за заг. ред. В. С. Куйбіди, М.М. Білінської, О. М. Петроє. Київ. НАДУ, 2018. 224 с.
8. Адміністративне право України: підручник Ю.П. Битяк, В.В. Багуцький, В. М. Гарашук та інші. Харків. 2001. 528 с.
9. Державне управління: підручник у 2 томах за ред. Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови). Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. 564 с.